

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobkýň **1/ G. M.**, bývajúcej v K., **2/ M. B.**, bývajúcej v K., žalobkyne 1/, 2/ zastúpené JUDr. J. V., advokátom vo V., proti žalovanému **R.**, so sídlom v Ž., **o určenie neplatnosti závetu**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 14 C 126/2008, o dovolaní žalobkýň 1/, 2/ proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 13. novembra 2008 sp. zn. 10 Co 243/2008

t a k t o :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Žiline označeným uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorý konanie zastavil z dôvodu, že žalovaný nemá spôsobilosť byť účastníkom konania. Vyslovil, že účastníkom náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva. Stotožnil sa s postupom súdu prvého stupňa, keď tento konanie podľa § 104 ods. 1 veta prvá O.s.p. pre neodstraniteľný nedostatok podmienky konania zastavil.

Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podali žalobkyne 1/, 2/ dovolanie s odôvodnením, že postupom Okresného súdu Žilina im bola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože im bola uložená nesplniteľná podmienka žalovať neexistujúci subjekt na preukázanie svojich práv ohľadne neplatnosti závetu a nebolo im uložené žiadnym spôsobom žalovať taký subjekt, ktorý je označený v závete. Toto pochybenie nenapravil ani odvolací súd. Navrhujú, aby dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.). Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Pokiaľ dovolanie smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu je tento opravný prostriedok prípustný, ak smeruje proti zmeňujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu alebo uzneseniu, ktorým odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ (§ 239 ods. 1 písm. a/, b/ O.s.p.), alebo potvrdzujúcemu uzneseniu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 239 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), alebo ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia (§ 239 ods. 2 písm. b/ O.s.p. alebo ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásenie za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa doslovného znenia § 239 ods. 3 O.s.p. však ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

Uznesenie o zastavení konania, ktoré žalobkyne napadajú dovolaním, nie je v týchto ustanoveniach uvedené. Ide o prípad, v ktorom Občiansky súdny poriadok dovolanie podľa § 239 ods. 1 a 2 nepripúšťa.

Vzhľadom na námietku dovolateľiek a tak isto s prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p., sa Najvyšší súd Slovenskej republiky neobmedzil iba na skúmanie podmienok prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu, ktoré by v prejednávacom prípade neboli splnené, ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je

prípustné podľa § 237 O.s.p. Toto zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie v ktorom bolo vydané je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Dovolací súd sa pritom osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia dovolateľiek, že v prejednávanvej veci im súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatie možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Z ustanovenia § 5 O.s.p. vyplýva, že súdy poskytujú účastníkom poučenie o ich procesných právach a povinnostiach. Túto povinnosť nemajú, ak účastník je zastúpený advokátom.

Spôsobilosť mať práva a povinnosti majú aj právnické osoby (§ 18 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Z ustanovenia § 18 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyplýva, že právnickými osobami sú a) združenia fyzických alebo právnických osôb, b) účelové združenia majetku, c) jednotky územnej samosprávy, d) iné subjekty, o ktorých to ustanovuje zákon.

Podľa § 19 O.s.p. spôsobilosť byť účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti, inak len ten, komu ju zákon priznáva.

Kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci [podmienky konania (§ 103 O.s.p.)].

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu; právne

účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú pritom zachované (§ 104 ods. 1 O.s.p.).

Ak ide o nedostatok podmienky konania, ktorý možno odstrániť, súd urobí preto vhodné opatrenia, pritom spravidla môže pokračovať v konaní, ale nesmie vydať rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Ak sa nepodarí nedostatok podmienky konania odstrániť, konanie zastaví (§ 104 ods. 2 O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na skutočnosť, že pri nesplnení procesných podmienok konania treba rozlišovať, či ide o nedostatky odstrániteľné alebo neodstrániteľné. Za neodstrániteľné nedostatky podmienky konania sa považuje nedostatok právomoci súdu (§ 7 O.s.p.), litispendencia (§ 83 O.s.p.), res iudicata (§ 159 ods. 3 O.s.p.), nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania (§ 19 O.s.p.). Neodstrániteľné nedostatky podmienky konania spôsobujú, že súd nemôže vydať rozhodnutie vo veci samej, ale musí konanie zastaviť podľa § 104 ods. 1 O.s.p., prípadne postúpiť vec inému orgánu. Za odstrániteľné nedostatky podmienky konania sa považuje neúplnosť návrhu na začatie konania (§ 42, § 79 O.s.p.), nedostatok príslušnosti súdu (vecnej, miestnej, § 9 a nasl., § 84 a nasl. O.s.p.), procesná nespôsobilosť účastníka (§ 20 O.s.p.), nedostatok zastúpenia účastníka konania. Odstrániteľné nedostatky podmienky konania majú tie dôsledky, že súd sa musí pokúsiť tieto nedostatky v súčinnosti s účastníkmi konania odstrániť. Ak sa súdu nepodarí nedostatky odstrániť, zväži, či ide o také nedostatky, ktoré bránia ďalšiemu konaniu a rozhodovaniu, alebo či i pri týchto nedostatkoch nemôže vo veci konať.

Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že v žalobe z 30.6.2008 je ako žalovaný označený R., L., ktorý však nemôže mať spôsobilosť byť účastníkom konania, keďže nemá právnu subjektivitu, t.j. spôsobilosť mať práva a povinnosti (§ 19 O.s.p.), takýto subjekt ani neexistuje. Predmetnú skutočnosť súdy správne ustálili a preto námietky žalobkyní uvádzané v dovolaní nie sú v tejto časti dôvodné. Nebolo povinnosťou prvostupňového a ani odvolacieho súdu poučiť o tejto skutočnosti žalobkyne v zmysle § 5 O.s.p. a postupovať podľa § 43 O.s.p. Nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania je totiž neodstrániteľným nedostatkom podmienky konania, ktorý vedie k zastaveniu konania. Nemožno ho odstrániť ani opravou podľa § 43 O.s.p., pretože nejde o vadu podania spočívajúcu v jeho nesprávnosti alebo neúplnosti. Do úvahy neprichádza ani postup podľa § 92 ods. 2 O.s.p., pretože v žalobe označený subjekt nemá právnu subjektivitu a z tohto dôvodu nie je možné, aby na jeho miesto

vstúpil subjekt s právnou subjektivitou (so spôsobilosťou byť účastníkom konania). Treba poukázať aj na skutočnosť, že poučenie žalobkyní o tom, koho by mali podľa hmotného práva žalovať, presahuje poučovaciu povinnosť súdu podľa § 5 O.s.p. a bolo by v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov konania. Išlo by totiž už o poučenie, koho má žalobca podľa hmotného práva žalovať, teda o otázku tzv. pasívnej vecnej legitímácie. V sporových konaniach, ku ktorým prináleží aj žalobkyňami uplatnený nárok a ktoré možno začať iba na základe žaloby, je žalovaný ten, koho žalobca v žalobe na začatie konania ako účastníka konania takto označil (§ 90 O.s.p.). Neobstojí ani námietka dovolateľiek, že boli viazané uznesením Okresného súdu Žilina z 8. apríla 2008 sp. zn. 21 D 1035/2006 D not 13/2007 podať žalobu proti R., keď ustanovenie § 175k ods. 2 O.s.p. pojednáva, že ak však rozhodnutie v dedičskom práve závisí od zistenia sporných skutočností, odkáže súd uznesením po márnom pokuse o zmier toho z dedičov, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné, aby svoje právo uplatnil žalobou. Na podanie žaloby určí lehotu. Ak žaloba nebude podaná v lehote, pokračuje súd v konaní bez zreteľa na tohto dediča. Uvedené ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku nepojednáva o tom, voči komu má svoje právo uplatniť dedič žalobou, poučenie súdu prvého stupňa je teda nadbytočné, nezaväzujúce, bez procesných dôsledkov.

Nedošlo preto k porušeniu procesných práv žalobkyní a k odňatiu im možnosti konať pred súdom v príčinnej súvislosti s postupom prvostupňového alebo odvolacieho súdu. Za tejto situácie Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil v postupe odvolacieho súdu, ktorý napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil, nesprávnosť, v dôsledku ktorej by bola účastníkovi konania (žalobkyniam) odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolací súd nezistil ani žiadne ďalšie okolnosti, ktoré by odôvodňovali prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p.

Vzhľadom na už uvedené možno zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť z ustanovenia § 239 O.s.p. a ani z ustanovenia § 237 O.s.p. a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobkyní odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný.

V dovolacom konaní neboli žalobkyne úspešné a právo na náhradu trov dovolacieho konania vzniklo žalovanému (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142

ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nepriznal žalovanému náhradu trov dovolacieho konania, keďže nemá právnu subjektivitu ani spôsobilosť na práva a povinnosti, ako subjekt práva neexistuje a teda vyslovil, že účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. februára 2009

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: